

Vzdelávacia oblasť
Človek a spoločnosť
Charakteristika vzdelávacej oblasti
<p>Vzdelávacia oblasť Človek a spoločnosť vedie žiakov k integrujúcemu vnímaniu sveta vo vzťahu medzi človekom a spoločnosťou v danom geografickom priestore. Poznanie minulosti svojho národa, ako aj národov Európy a sveta, oboznámenie sa so zemepisnými charakteristikami svojej vlasti a regiónov sveta, ako aj utváranie pozitívnych občianskych postojov založených na osvojení si etických hodnôt, je predpokladom získania kompetencií, ktoré patria ku kľúčovým vo vzdelávaní. Predovšetkým ide o kultivovanie individuálnych a spoločenských kompetencií. Vzdelávacia oblasť je teda zameraná na rozvoj vedomostí, zručností, schopností a postojov, ktoré vytvárajú základ pre historické, sociálne a občianske vedomie žiakov. Na základe uvedených historicko-sociálnych a kultúrnych aspektov života ľudí a k nim prislúchajúcich javov a procesov, poznávajú žiaci na báze rozmanitosti, premenlivosti a vzájomnej súvislosti. Učia sa tak rozpoznávať a pomenúvať spoločenské problémy v minulosti aj súčasnosti, hľadať a analyzovať informácie s nimi súvisiace, vyvodzovať závery a formulovať možné riešenia aplikovateľné v reálnych životných situáciách. Týmto spôsobom vzdelávacia oblasť rozvíja kritické myslenie žiakov, ponúka argumenty, inšpiruje k tvorivému riešeniu otázok a prispieva k celkovému individuálnemu aj kolektívnemu napredovaniu v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu. Súčasne rozvíja a upevňuje vedomie príslušnosti k európskemu civilizačnému a kultúrnemu prostrediu. Centrálnou kategóriou vzdelávacej oblasti je rozvíjanie, korigovanie a kultivovanie historického vedomia žiakov z potrieb prítomnosti, k čomu prispievajú všetky vyučovacie predmety, ktoré ju vytvárajú. Konkrétne ide o vlastivedu, dejepis, geografiu s jej humánnou zložkou a občiansku náuku spolu s príslušnými prierezovými témami, ktoré sú prítomné aj v iných vzdelávacích oblastiach. Geografia má okrem humanitnej zložky výrazné prepojenie aj so vzdelávacou oblasťou Človek a príroda, vzhľadom na to, že polovica predmetu je zameraná na prírodnú zložku sveta, prírodné javy a procesy. Čiastočné zastúpenie má v rámci prvého cyklu aj prvouka, konkrétne jej spoločenskovedná zložka. Aj preto kľúčovú úlohu zohrávajú medzipredmetové vzťahy, ktoré je potrebné kontinuálne metodicky aplikovať. Prepíjaním uvedených predmetov je vzdelávacia oblasť jedinečnou komplexnou vzdelávacou oblasťou.</p> <p>Tento kurikulárny materiál súvisí so všetkými cyklami vzdelávania v ZŠ v nadväznosti na charakterizovanú vzdelávaciu oblasť. Druhý cyklus vychádza z potrieb súčasnej ľudskej skúsenosti. Práve z nej si približujeme minulosť aj prostredníctvom vlastivedy a tematicky zameraného dejepisu. Typickým znakom druhého cyklu je jeho orientačný charakter v postupe od blízkeho k vzdialenému a od konkrétneho k abstraktnému, predstavujúci prostriedok na zvládnutie chronologicky štruktúrovaného dejepisu od praveku po súčasnosť v treťom cykle. Práve v tomto spočíva základná, postupne gradujúca logika tejto vzdelávacej oblasti. Vzdelávacia oblasť je súčasne výrazom kooperácie viacerých učebných predmetov. Vlastiveda a dejepis sa v tejto kooperácii s geografiou a občianskou náukou spoločne zameriavajú na tie činnosti žiakov, ktoré operujú s pojmami, akými sú hľadanie, pátranie, skúmanie, objavovanie, lebo v nich spočíva základný predpoklad pozorovania, poznávania minulosti i prítomnosti a postupného porozumenia.</p>

Geografia nadväzuje na prvouku a vlastivedu v objasňovaní prírodných zákonitostí na našej planéte. Prechádza od charakteristiky svojej obce cez poznávanie Slovenska až k poznávaniu výnimočných oblastí na Zemi, na ktorých je možné objasniť zákonitosti fungovania Zeme ako vesmírneho telesa. Vlastiveda je charakteristická tým, že sa žiaci nič neučia naspamäť. Je dôležité pracovať s mapou, cestovať prstom po mape, objavovať zaujímavosti na Slovensku podľa mapy. Hlavnými konceptmi geografického vzdelávania sú poloha a rozšírenie, miesto a priestor, vzťahy medzi človekom a prostredím, priestorové interakcie, región. Základom je uvažovanie v súvislostiach.

Občianska náuka umožňuje žiakovi pochopiť postavenie a rolu jednotlivca v rámci spoločenstva, jeho povinnosti a práva, nároky a obmedzenia v postupne rozširujúcom sa priestore počnúc rodinou a vrchiac štátom, resp. zväzkom štátov. Vzdelávací obsah je koncipovaný tak, aby vytváral u žiaka kvality, ktoré súvisia s jeho začleňovaním sa do rôznych spoločenských vzťahov a väzieb – na jednej strane rozvíja občianske a právne vedomie, oboznamuje ich s úlohami vybraných politických inštitúcií a orgánov, s hospodárskym životom a svetom financií. Na druhej strane ide o rozvoj postojov, ktoré súvisia s demokratickými hodnotami a prevenciou tých extrémistických a netolerantných. Občianska náuka navyše vedie žiakov k vedomiu prináležitosti, motivuje ich k zapojeniu sa a aktívnej participácii na občianskom živote a k ochote nezištne sa angažovať vo verejnom priestore v prospech iných a celého spoločenstva.

Komplexné ciele vzdelávacej oblasti

Komplexné ciele:

- oboznámiť sa s vývojom ľudskej spoločnosti, s najvýznamnejšími spoločenskými javmi, kultúrnymi situáciami a procesmi
- identifikovať zmeny v spoločnosti v čase a priestore (čo sa zmenilo, čo sa nezmenilo, čo sa mení rýchlo alebo pomaly)
- rozvíjať postupne orientáciu žiakov v nadväznosti na žitý priestor – kultúrnu krajinu
- pochopiť kultúrne a iné odlišnosti ľudí, rôznych diverzifikovaných skupín a spoločenstiev
- prispievať k rozvíjaniu hodnotovej škály demokratickej spoločnosti
- premietnuť teoretické poznatky jednotlivých tém do každodenného praktického života s ohľadom na všestranný rozvoj osobnosti žiaka
- rozvíjať kľúčové kompetencie ako súbor vedomostí, zručností, schopností a postojov s dôrazom na kritické myslenie, čitateľskú gramotnosť, mediálnu gramotnosť, občianske kompetencie a globálne vnímanie
- získavať cez poznanie bližšieho aj širšieho prostredia, ktorého sú žiaci súčasťou, funkčné znalosti o tom čo bolo, čo je, prečo je, ako je a čo z toho možno vydedukovať pre budúci vývoj
- vidieť miesto človeka v geografickom priestore, uvedomovať si zložitú vzájomnú vzťahov medzi prírodnými a socioekonomickými zložkami krajiny

Špecifické ciele pre dejepis:

- narábať postupne s časom a jeho premenlivými rytmami

- získať funkčné znalosti a spôsobilosti z oblasti vybraných historických udalostí, javov a procesov z dejín Slovenska a svetových dejín
- rozpoznávať príčiny, priebeh a dôsledky historických udalostí, javov a procesov
- nadobúdať spôsobilosti kontinuálne poznávať históriu aj na základe školských historických prameňov
- klásť k týmto rôznorodým prameňom primerane adekvátne analytické otázky a následne ich zhodnotiť, zaujať k nim postoj

Špecifické ciele pre občiansku náuku:

- viesť žiakov k pochopeniu vlastného miesta a úlohy v spoločnosti a k tomu, aby svojimi postojmi a konaním prejavovali občiansku aktivitu, osobnú angažovanosť a zodpovednosť
- utvárať vedomie o vlastnej identite a identite druhých ľudí a rozvíjať realistické sebaopoznávanie a sebahodnotenie
- rešpektovať vlastnú osobnosť a osobnosti druhých
- osvojovať si podstatu práv a povinností, pravidiel a noriem spoločenského života
- utvárať a rozvíjať úctu k vlastnému národu, k iným národom a etnikám
- budovať toleranciu ku kultúrnym a iným odlišnostiam ľudí či skupín
- získať základné vedomosti o sociálno-ekonomickom a právnom fungovaní spoločnosti
- orientovať sa vo svete peňazí a cien, zodpovedného spravovania osobného, resp. rodinného rozpočtu v kontexte premenlivej životnej situácie

Špecifické ciele pre geografiu, vlastivedu a prvouku:

- naučiť sa geograficky myslieť v súlade s medzinárodnou chartou geografického vzdelávania
- vedieť sa orientovať v priestore, pracovať s mapami, vysvetliť prejavy geografických javov a procesov a ich vplyv na človeka a na geografické miesto
- na konkrétnych príkladoch vysvetliť zákonitosti fungovania Zeme, geografické javy a procesy prebiehajúce v jednotlivých sférach fyzicko-geografického priestoru
- porovnávať geografické javy a procesy, prebiehajúce na rôznych miestach na Zemi a ich dopad na život ľudí
- hodnotiť dôsledky vzájomného prepájania vplyvov medzi fyzicko-geografickou a socioekonomickou sférou
- zaujať postoj ku globálnym problémom ľudstva a uviesť možnosti ich riešenia
- hodnotiť geografický priestor miestnej krajiny
- vysvetliť zákonitosti prírodných pomerov v jednotlivých oblastiach sveta v historickom kontexte zmien podnebia
- porovnať regionálne rozdiely v ľudsko-právnej a environmentálnej rovine, medzinárodné konflikty v geopolitickom priestore a ich riešenie

Výkonový štandard pre 1. cyklus

Prvouka a vlastiveda – žiak vie:

- orientovať sa v budove školy
- opísať cestu do školy, základné pravidlá bezpečnosti pri ceste do školy a v škole
- pomenovať významné orientačné body v blízkosti školy (budovy a i.), svojho bydliska, povedať zjednodušenú adresu školy a adresu svojho bydliska
- určiť aktuálny rok, mesiace v roku, ročné obdobia
- rozlíšiť pojmy predtým, včera, dnes, potom a zajtra a identifikovať dni v týždni
- určiť členov rodiny vo vzťahu k sebe
- odlíšiť jednotlivé prvky krajiny
- opísať krajinu v okolí školy/bydliska (podľa obrázkov) počas roka
- porozprávať o javoch v krajine, ktoré sú zaujímavé (atrakcie, pamiatky, príroda a i.)
- orientovať sa v okolí školy a bydliska pomocou svetových strán a významných objektov v krajine
- opísať svoju obec a okolie na základe historických budov, prírodných alebo kultúrnych prvkov krajiny
- zhotoviť jednoduchý nákres okolia školy alebo bydliska
- opísať premeny počasia počas roka a ich vplyv na prírodu a ľudské aktivity
- porozprávať, ako ľudia slávia vybrané sviatky počas roka, ako si pripomínajú tradície

Obsahový štandard

Prvouka a vlastiveda:

Moja trieda, škola a obec ako súčasť Slovenskej republiky. Čas a kalendár. Krajina, prvky krajiny, okolie školy a bydliska. Moja obec v priebehu roka, v minulosti a v súčasnosti.

Orientovanie sa v priestore, určovanie smerov v priestore, v budove školy, v teréne

Bezpečné správanie sa na ceste do školy a v škole

Orientovanie sa v kalendári – rok, mesiace, týždne, dni v týždni, sviatky

Orientovanie sa v obci, spoznávanie krajiny, prírodných a kultúrnych prvkov

Určovanie svetových strán v teréne a na mape

Identifikovanie, ako sa sídla menia v priebehu roka/rokov (porovnanie minulosti a prítomnosti)

Porovnanie života ľudí vo vybranom sídle v minulosti a prítomnosti, predstavy o budúcnosti

Výkonový štandard pre 2. cyklus

Cyklus integruje **Výkonový štandard** pre predmety: vlastiveda, dejepis, geografia

Vlastiveda

Žiak vie:

- preukázať osvojenie si základov práce s mapou, náčrtkom a schémou ako predpokladom pre nadobudnutie geograficko-dejepisných kompetencií
- orientovať sa na vlastivednej mape Slovenska, čítať mapu cestovaním „prstom na mape“
- vyznačiť svoju rodnú obec a vlasť na mape Slovenska a Európy
- lokalizovať významné geografické pamiatky, ktoré vytvorila príroda
- rozpoznať najvýznamnejšie kultúrnohistorické pamiatky na Slovensku a vo svojom regióne
- zostaviť obrazový materiál najzaujímavejších historických a geografických pamiatok daného regiónu
- preukázať na vybraných príkladoch geografické a dejepisné prepojenia (napr. prepojiť regionálnu historickú osobnosť s minulosťou svojho regiónu)
- objavovať podľa mapy a informácií zaujímavé miesta na trasách výletov prostredníctvom príbehov
- pátrať na základe máp, literatúry a informačných zdrojov po pútavých skutočnostiach o rôznych častiach Slovenska a zaujímavých miestach
- porovnávať jednotlivé oblasti Slovenska so svojou obcou
- tvoriť vlastné mapy, príbehy, portfólia zo sledovania a získavania informácií

Dejepis

Žiak vie:

- zakresliť na časovej priamke rozdiel medzi minulým, súčasným a budúcim (časové kategórie)
- preukázať na ľubovoľnom príklade hodnotu a dopad historickej skúsenosti na život človeka
- prerozprávať príbeh z minulosti svojho regiónu
- zreprodukovať podstatu ľubovoľne vybraných povestí a legiend spojených so Slovenskom
- klásť základné analytické otázky k historickým prameňom a pracovať s nimi (vrátane školských)
- ilustrovať pomocou rodokmeňa kultúrnu rôznorodosť jednotlivých generácií v minulosti vlastnej rodiny
- rozlíšiť jednotlivé druhy komunikácie medzi ľuďmi v minulosti a prítomnosti
- rozpoznať rozdiely medzi voľným a núteným pohybom ľudí v minulosti i prítomnosti
- zdôvodniť stálu prítomnosť rôznych konfliktov na človeka a prostredie, v ktorom žije
- uviesť príklady prejavov duchovného života ľudí v minulosti a prítomnosti
- vymedziť dôsledky pravekého vývoja ľudstva s ohľadom na súčasnosť

- porovnať kľúčové aspekty života pravekých ľudí a prvých veľkých civilizácií s naším životom
- prepojiť vzťah medzi prírodnými podmienkami v údolí veľkých riek a vznikom prvých štátov, civilizácií
- identifikovať, v prierezovom kontexte, najdôležitejšie poznatky našich predkov, ktoré formovali progres ľudstva až po nástup antiky a ktoré nás dodnes ovplyvňujú

Geografia

Žiak vie:

- zdôvodniť zákonitosti geografických javov a procesov vyplývajúcich z polohy Zeme vo vesmíre, tvaru, veľkosti a pohybov Zeme a ich vplyv na vznik teplotných pásiem, typov krajín a život ľudí na Zemi
- na glóbose a mape určiť časti povrchu zemegule
- určiť miesto na Zemi v geografickej sieti podľa polohy rovníka a nultého poludníka
- zdôvodniť potrebu vytvorenia geografickej siete
- hodnotiť vzájomné vzťahy medzi prvkami krajiny a na príkladoch dokumentovať procesy v krajine a ich dôsledky (sopečná činnosť zemetrasenia, vzájomný boj vnútorných a vonkajších činiteľov a ich vplyv na tvárnosť povrchu)
- porovnávať život ľudí v rôznych častiach sveta
- formulovať geografické otázky začínajúce slovami: prečo, kde sa to nachádza, ako to vzniklo, čo sa s tým stane
- aplikovať získané poznatky v praxi a v teréne
- vytvoriť návrh trasy v miestnej krajine
- vytvoriť vlastné portfólio zo získaných údajov o Slovensku a svete a prezentovať ho
- zhodnotiť, v čom pomáha učenie sa vlastivedy a geografie pri poznávaní Slovenska a sveta na zemeguli

Obsahový štandard

Vlastiveda:

Učebná vlastivedná expedícia po Slovensku (pozorovať, pýtať sa, objavovať, vysvetliť, vytvoriť a zhodnotiť)

Názorné spoznávanie najvýznamnejších a zaujímavých historických a geografických častí regiónov Slovenska

Čítanie mapy a spoznávanie najvýznamnejších turistických trás Slovenska – „prstom po mape“

Hľadanie obce a vlasti na mape Slovenska a Európy

Preskúmanie okolia svojho bydliska

Výmena zážitkov a skúseností z cestovania po Slovensku a po svete (výlety po regiónoch)

Rozoznávanie špecifík a krás Slovenska ako našej vlasti (prírodné divy, kultúra, jazyk a územie)

Identifikovanie pamiatok na Slovensku zo Zoznamu svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO

Rozprávanie príbehu zo života historickej osobnosti/osobností spojenej/spojených s vybratým regiónom

Čítanie s porozumením – ako literatúra spolupracuje s dejinami a vlastivedou – regionálne povesti a legendy
Hľadanie prepojení – čo má spoločné poznávanie vlasti s poznávaním dejín?
Zisťovanie, ako sa počas histórie menila slovenská krajina

Slovensko na vlastivednej mape

Vlastivedná mapa, mapové znaky

Určovanie miesta na mape v štvorcovej sieti, čítanie mapy podľa mapových znakov, meranie vzdialenosti podľa grafickej mierky mapy

Pátranie po zaujímavých miestach na Slovensku podľa mapy, fotografií, kníh, ktoré sú spojené s kultúrou, históriou, povestami, prírodou, osobnosťami či udalosťami

Dejepis:

Od blízkeho k vzdialenému

Práca s časovou priamkou a koncepty času – kľúč k pochopeniu času, zmien a základných dejepisných pojmov

Prerozprávanie príbehov z minulosti, ktoré sa stali a ovplyvnili prostredie, v ktorom žijeme

Dešifrovanie významu a triedenie historických prameňov (písomné, hmotné, obrazové, tradičné a audiovizuálne)

Základné analytické otázky historického bádania: Kto je autor prameňa? Kedy bol napísaný prameň? Čo je obsahom prameňa? Komu bol prameň určený? Aký bol zámer autora prameňa?

Využívanie nástrojov k poznávaniu histórie – mapa, náčrtok, graf, tabuľka

Praktické rozvíjanie dejepisných kompetencií – analýza historickej fotografie, plagátu alebo karikatúry

Listovanie v školskej kronike – čo vieme vyčítať o minulosti školy

Návšteva múzea, archívu alebo knižnice – miesta, kde sa stretávame s históriou

Počúvanie a poučenie sa z rodinných príbehov v minulosti (svedectvo ako stopa po minulosti)

Tvorba rodostromu – poznatky o rodine a jej minulosti (generácie)

Rozvíjanie mediálnej gramotnosti – čo nám hovoria komunikačné médiá o svete, v ktorom žijeme a o nás samých

Uvedomenie si dôsledkov vojen a iných konfliktov ako memento histórie (vplyv konfliktov na deti)

Posúdenie príčin a dôsledkov stretávanie kultúr – fenomén migrácie (vystáhovalectvo a prisťahovalectvo)

Detská práca v minulosti i prítomnosti

Určenie podstaty náboženstiev jedného Boha

Vznik a vývoj ľudskej kultúry

Spoznávanie praveku ako kolísky histórie ľudstva – počiatky ľudskej cesty (od pästného klinu k železu)

Identifikovanie základných fenoménov v živote pravekých ľudí – spoločenská štruktúra v praveku (lovci a zberači)

Analyzovanie vybratých príkladov kultúrneho a náboženského prežívania pravekého človeka
Uvedenie si významu technologického a komunikačného progresu ako záruky vývoja ľudského druhu v praveku (pracovné nástroje)
Popísanie, ako sa svet dostal do staroveku – deľba práce a neolitická revolúcia (roľník a remeselník)
Rozpoznanie príčin a dôsledkov vzniku prvých miest
Objavovanie riečnych civilizácií (jeden príklad)
Pomenovanie poznatkov – spoločný kultúrny odkaz prvých civilizácií pre súčasnosť

Geografia

Slovensko na mape Európy, sveta a na glóbose

Slovensko na mapách a na glóbose, glóbus ako model zemegule, mapa ako zdroj geografických informácií
Zem vo vesmíre, slnečná sústava, tvar a veľkosť Zeme, pohyby Zeme, dôsledky polohy Zeme vo vesmíre, dôsledky tvaru, veľkosti a pohybov zemegule na život na planéte
Zobrazovanie Zeme na mapách, orientovanie sa v geografickej sieti na mape a v mapových znakoch
Argumentovanie, ako poloha Zeme v slnečnej sústave, jej tvar, veľkosť a pohyby vo vesmíre, spôsobujú zmeny v podmienkach života na nej (zmeny podnebia, rastlinstva, živočíšstva a vznik krajinných typov)

Expedície po svete a spoznávanie zákonitostí fungovania fyzicko-geografických javov a procesov

Typy krajín na Zemi a vzájomné vzťahy a súvislosti medzi prvkami v jednotlivých typoch krajín
Lokality, na ktorých je možné vysvetliť zákonitosti geografických javov a procesov (tektonické pohyby, rozloženie podnebných pásiem na základe podnebných činiteľov, rozloženie rastlinstva a živočíšstva na Zemi a jednotlivých svetadieloch)
Objavovanie zaujímavých miest na zemeguli (pomocou máp, literatúry, obrazového materiálu, zdrojov z internetu), na ktorých je možné vysvetlenie zákonitosti fyzicko-geografických javov a procesov na Zemi, prebiehajúcich v litosfére, hydrosfére, pedosfére a biosfére na konkrétnych príkladoch
Riešenie záhad na zemeguli, spojených s identifikovaním faktorov, ktoré vplyvajú na tvorbu povrchu Zeme, na vzájomný boj medzi vnútornými a vonkajšími geologickými silami (činnosť sopiek, vznik zemetrasení, činnosť vody, vetra a ľadovca)
Hodnotenie zmien v rôznych častiach sveta vplyvom činnosti človeka na prírodnú zložku krajiny

Život ľudí na Zemi

Obyvateľstvo a sídla v rôznych oblastiach sveta (dynamika obyvateľstva)
Vytváranie príbehov o živote ľudí v sídlach v jednotlivých oblastiach na Zemi
Porovnanie rozmiestnenia obyvateľstva vo svete na základe prírodných pomerov
Získavanie informácií o živote detí v rôznych častiach sveta

Ochrana prírodného a kultúrneho dedičstva

Vzájomné vzťahy medzi človekom a prírodou (pozitíva a negatíva).

Zoznam svetového dedičstva UNESCO

Formulovanie geografických otázok, ktoré vyplývajú z preštudovania máp, leteckých a družicových snímok, prípadne fotografií s tematikou ochrany životného prostredia, a zo vzájomných vzťahoch medzi človekom a prírodou

Vytváranie námetov na zaradenie zaujímavých lokalít na Slovensku alebo vo svete, ktoré by sa mohli stať súčasťou Zoznamu dedičstva UNESCO

Vlastiveda a geografia v teréne

Pozorovanie krajiny v teréne (získavanie údajov, zbieranie vzoriek, interpretácia údajov z tabuliek, fotografovanie, zapisovanie údajov, meranie a vyhodnocovanie)

Vytvorenie návrhu expedície po Slovensku na konci školského roka

Pozorovanie prírodných javov a objektov v teréne a rozvíjanie aktuálneho poznania na ich základe

Vytváranie portfólia zo sledovaných údajov o miestnej krajine

Využívanie GPS na určenie miesta

Výkonový štandard pre 3. cyklus

Pozn.: dejepis, občianska náuka, geografia

Dejepis

Žiak vie:

- definovať hodnotový význam a znaky demokracie z historického aj občianskeho hľadiska
- dať do kontrastu štátno-právne zriadenia typické pre Grécko a pre Rímsku ríšu
- uviesť príklady dôkazov prítomnosti Rimanov na území dnešného Slovenska
- pomenovať nosné dôvody zániku Rímskej ríše v Európe
- rozpoznať politický, sociálny a kultúrny odkaz antickej civilizácie pre našu prítomnosť
- analyzovať spoločné a rozdielne znaky náboženstiev jedného Boha
- objasniť fungovanie stredovekej spoločnosti na základe lénnych vzťahov
- zhodnotiť význam stredovekých miest
- zhrnúť politický a kultúrny vplyv Franskej a Byzantskej ríše na formovanie stredovekej spoločnosti
- zaujať objektívne stanovisko k označovaniu stredoveku za „obdobie temna“
- zaradiť do historickej epochy prvé štátne zriadenia predkov Slovákov
- vymedziť kľúčové udalosti z obdobia Veľkej Moravy
- oceniť kultúrnohistorický význam byzantskej misie (kristianizácia predkov Slovákov)

- rozlíšiť kľúčové udalosti stredovekého Uhorska
- zdôvodniť príčiny politického a hospodárskeho rozmachu, ako aj následného úpadku stredovekého Uhorska

- vyhodnotiť, ako zmenili svet vynálezy a prevratné myšlienky konca stredoveku a začiatku novoveku (humanizmus a renesancia)
- pomenovať kľúčové príčiny a dôsledky námorských objavov
- zovšeobecniť hlavné myšlienky reformácie a protireformácie
- rozpoznať hospodárske a sociálne zmeny v Európe v období novoveku
- rozpoznať hlavné zmeny v Uhorsku po bitke pri Moháči
- vystihnúť spoločné znaky protihabsburských povstaní

- obhájiť hlavné myšlienky osvietenstva
- pomenovať dôsledky napoleonských vojen pre vývoj Európy
- prepojiť znaky priemyselnej revolúcie so súčasným technologickým vývojom
- vystihnúť podstatu nacionalizmu ako ideológie
- sumarizovať vedomosti z viacerých predmetov o vývoji slovenského národného obrodenia v prvej polovici 19. storočia
- identifikovať príčiny a dôsledky slovenského národného hnutia v druhej polovici 19. storočia
- dať do kontrastu podmienky života našich predkov v 19. storočí s našimi životmi
- analyzovať vybrané historické pramene dokumentujúce postavenie Slovenska v Rakúsko-Uhorsku

- určiť hlavných aktérov a nosné medzníky vývoja prvej a druhej svetovej vojny
- zdokumentovať pomocou mapy zmeny po zániku Rakúsko-Uhorska a po skončení druhej svetovej vojny
- zhodnotiť etický dopad svetových vojen na ľudstvo
- vystihnúť základné prvky politického systému v Československej republike v rokoch 1918 – 1938
- porovnať hospodársku situáciu v Čechách a na Slovensku počas existencie Československej republiky v rokoch 1918 – 1938
- diskutovať o úrovni vzdelania, kultúry a umenia v medzivojnovom období na Slovensku
- rozpoznať príčiny a dôsledky rozbitia Československej republiky v rokoch 1938 – 1939
- vysvetliť podstatu autoritárskeho štátneho zriadenia Slovenskej republiky (1939 – 1945)
- uviesť príklady kolaborácie Slovenskej republiky (1939 – 1945) s nacistickým Nemeckom
- posúdiť klady a zápory hospodárskeho a kultúrneho vývoja Slovenska počas druhej svetovej vojny
- zdokumentovať kľúčové dôkazy o antisemitskom nastavení Slovenskej republiky (1939 – 1945)
- zhodnotiť význam Slovenského národného povstania
- vyvodíť poučenie z autentických svedectiev, týkajúcich sa svetových vojen
- identifikovať podstatu holokaustu ako neospravedlniteľnej genocídy

- dať do súvislosti základné prvky fungovania totalitných režimov
- uvedomiť si problémy súvisiace s každodenným životom v diktatúrach
- uviesť výhody demokratického štátneho zriadenia v porovnaní s nedemokratickým
- definovať príčiny a dôsledky vzniku bipolárneho sveta
- identifikovať najdôležitejšie udalosti studenej vojny, dokazujúce odpor Európanov voči komunistickej diktatúre
- rozlíšiť základné medzníky procesu európskej integrácie
- komplexne vyhodnotiť vývoj v Československu po komunistickom prevrate (prejavy totality)
- spracovať, s využitím historických prameňov, spomienky svedka augustových udalostí
- pomenovať prejavy „normalizácie“ v každodennom živote
- oceniť dôležitosť nežnej revolúcie pre ďalší historicko-politický vývoj našej krajiny
- identifikovať kľúčové udalosti vedúce k rozdeleniu Československa na dve samostatné republiky
- objasniť, na kľúčových udalostiach, politický a hospodársky vývoj Slovenska v 90. rokoch 20. storočia
- zhodnotiť klady a zápory začlenenia Slovenska do NATO a do EÚ
- vymedzovať tie fakty, javy a procesy od konca 18. storočia po koniec 20. storočia, ktoré ovplyvňujú našu prítomnosť

Občianska náuka

Žiak vie:

- zhodnotiť význam občianstva pre človeka
- nadobudnúť základné vedomosti o sociálnom fungovaní spoločnosti
- uvedomiť si podstatu jedinečnosti každého človeka na svete (osobnosť človeka)
- identifikovať význam demokracie v občianskom, historickom aj geografickom kontexte
- aplikovať v praxi princípy aktívneho občianstva a osobnej angažovanosti
- osvojiť si schopnosť produkovať argumentačne silné stanoviská a slušne komunikovať
- popísať základné normy spoločenského spolunažívania a pravidiel spoločenskej etikety
- definovať typy a vplyv spoločenstiev, do ktorých sa človek včleňuje v priebehu života
- rozpoznať dôležitosť rodiny ako základnej bunky spoločnosti a charakterizovať jej funkcie a základné znaky fungovania
- pochopiť význam školy ako inštitúcie, ktorá poskytuje predpoklad uplatnenia sa v spoločnosti a na trhu práce
- ilustrovať výhody a dopad participatívneho prístupu a demokratických zásad fungovania školy na jej celkovú klímu (žiacka/školská samospráva)
- prebrať spoluzodpovednosť za tvorbu a dodržiavanie práv a povinností (pravidiel) stanovených v školskom, prípadne aj v triednom poriadku a zdôvodniť ich význam

- sumarizovať základné poznatky o Slovensku
- vymenovať služby, ktoré sú poskytované v obci
- rozoznávať základné typy osobnosti podľa temperamentu a charakteristických povahových vlastností
- vyhodnotiť klady a zápory spolupráce a súťaženía v rámci sociálnej skupiny
- navrhnúť najideálnejší model učenia sa
- vytvoriť systém efektívneho využívania voľného času ako súčasti mimoškolských aktivít s ohľadom na ochranu života a zdravia
- analyzovať štruktúru spoločnosti podľa jednotlivých kritérií
- pochopiť dôležitosť rozmanitosti kultúr a národností v rámci štátu z pohľadu občianskeho aj historicko-geografického
- určiť hlavné príčiny a dôsledky sociálnych zmien v spoločnosti
- rozpoznať príčiny a dopady negatívnych spoločenských javov s dôrazom na najaktuálnejšie problémy (extrémizmus, šikana, sociálne a politické napätia a konflikty)
- zdokumentovať vlastné príklady aktívneho angažovania sa v prospech ľubovoľnej pomoci akokoľvek znevýhodneným spoluobčanom
- nadobudnúť základné vedomosti o ekonomickom a právnom fungovaní spoločnosti
- vysvetliť rovnováhu medzi právami, povinnosťami a zodpovednosťou za vlastné činy a postoje
- interpretovať nosné články Ústavy SR a vyhodnotiť jej význam pre občana a život spoločnosti
- zdôvodniť potrebu deľby štátnej moci
- uviesť na vybratých príkladoch funkcie štátu a základné formy vlády
- rozlíšiť hrdosť na štát/vlasť od nacionalizmu
- porovnať výhody a nevýhody priamej a nepriamej demokracie
- uviesť príklady inštitúcií a orgánov, ktoré sa podieľajú na riadení obcí, krajov a štátu
- rozpoznať, na príkladoch najaktuálnejších spoločenských problémov, znaky protiprávneho konania (korupcia, klientelizmus, podpora extrémizmu)
- prepojiť poznatky z Druhej hlavy Ústavy SR a medzinárodných dohovorov súvisiacich s ľudskými právami a právami dieťaťa s prezentáciou príkladov porušovania týchto práv v najbližšom okolí, na Slovensku a všeobecne vo svete (napr. diskriminácia)
- identifikovať rodové stereotypy v okolí a médiách
- vyhľadať relevantné informácie týkajúce sa možností ďalšieho vzdelávania v nadväznosti na neskoršiu voľbu povolania
- vysvetliť základné pojmy súvisiace s ekonómiou a ekonomikou
- konkretizovať na príkladoch spôsoby riešenia troch základných ekonomických otázok
- demonštrovať vzťahy medzi aktérmi v trhovej ekonomike (trhový mechanizmus)
- osvojiť si základy finančnej gramotnosti (zodpovedná práca s peniazmi)
- dať do súvislostí základné poznatky o EÚ (inštitúcie) a euroobčianstve z hľadiska občianskeho, historického a geografického
- identifikovať vplyv EÚ na náš každodenný život

Geografia

Žiak vie:

- vymedziť geografickú polohu jednotlivých svetadielov, pomocou máp opísať ich horizontálnu a vertikálnu členitosť
- vyhodnotiť vzťahy a súvislosti medzi prvkami krajiny v rôznych častiach jednotlivých svetadielov, ich vzájomné ovplyvňovanie pri vzniku geografických javov a procesov, pohybe kontinentov, vzájomnom pôsobení vnútorných a vonkajších geologických síl, podnebných činiteľov
- porovnať oblasti svetadielov na základe vzťahu medzi prírodou a činnosťou človeka v jednotlivých typoch krajín, porovnať vplyv morských prúdov, pravidelných a stálych vetrov na prírodné pomery, rozdiely medzi vnútrozemskými a pobrežnými oblasťami
- porovnať, ako prírodné pomery vplývajú na rozmiestnenie obyvateľstva
- uviesť na konkrétnych príkladoch dopady prírodných katastrof spojených s klimatickými zmenami na život človeka
- zdôvodniť nevhodné zásahy ľudí do krajiny (na príkladoch tropického dažďového pralesa, koralových útesov, dezertifikácie, topenia ľadovcov a trvalo zamrznutej pôdy)
- porovnať osídlenie v rôznych častiach svetadielov a uviesť dôvody nerovnomerného rozmiestnenia obyvateľstva na svete
- porovnať príbehy ľudí z rôznych sídiel sveta
- vymedziť, s využitím atlasu, regióny vo svete a vybrané regióny porovnať
- zhodnotiť potenciál rozvoja jednotlivých regiónov svetadielov z hľadiska cestovného ruchu
- vytvoriť vlastné portfólio, v ktorom žiak prezentuje získané informácie o vybraných územiach na základe vlastnej tvorivej činnosti
- zhodnotiť, v čom pomáha učenie sa geografie pri poznávaní regiónov sveta

SLOVENSKO

- podľa mapy opísať polohu Slovenska v rámci Európy a sveta
- zhodnotiť vzájomné pôsobenie prvkov krajiny v rôznych častiach Slovenska
- porovnať jednotlivé oblasti Slovenska podľa charakteristických geografických znakov, vysvetliť procesy ich vzniku a výsledky procesov v jednotlivých častiach Slovenska
- porovnať potenciál rozvoja regiónov Slovenska
- vysvetliť na príkladoch vzájomné vzťahy a súvislosti medzi prvkami krajiny v rôznych častiach Slovenska a výsledky ich činnosti v rôznej nadmorskej výške
- vysvetliť význam ochrany prírody, národných parkov, geoparkov a rezervácií (zamerať sa podrobnejšie na miestnu krajinu)
- porovnať jednotlivé oblasti z hľadiska potenciálu rozvoja cestovného ruchu do budúcnosti
- vytvoriť vlastné geografické portfólio, v ktorom žiak prezentuje získané informácie o vybraných územiach na základe vlastnej tvorivej činnosti
- zhodnotiť, v čom pomáha učenie sa geografie pri poznávaní Slovenska

Obsahový štandard

Dejepis

Antická civilizácia

Rozoznávanie kľúčových udalostí vo vývoji starovekého Grécka
Objavovanie mestského štátu Atény – kolíska európskej demokracie
Zisťovanie, ako vznikajú svetové ríše (počiatky Ríma)
Definovanie základných znakov rímskej republiky a rímskeho cisárstva
Pátranie po stopách Rimanov na území dnešného Slovenska (Limes Romanus)
Porovnanie vzostupu a pádu Rímskej ríše – príčiny a dôsledky
Určenie podstaty náboženstiev jedného Boha – judaizmus, kresťanstvo, islam
Hľadanie vo svete okolo nás, čo nám zanechali starí Gréci a Rimania – odkaz antiky pre súčasnosť

Odkazy stredovekého sveta

Rozoznávanie sprievodných historických javov príznačných pre koniec staroveku a začiatok stredoveku – Európa mení svoj obraz i charakter
Zhromažďovanie poznatkov o tom, či bol raný stredovek skutočne „obdobím temna“ (hrady, kláštory a univerzity)
Predstavenie osobnosti Karola Veľkého – múdry cisár a krutý dobyvateľ
Analýza života a vzťahov v stredovekej spoločnosti (lénny systém, dedina a mesto)
Identifikovanie vplyvu Franskej a Byzantskej ríše na stredoveký historický vývoj
Upriamanie pozornosti na kresťanstvo – formujúci fenomén európskeho stredoveku
Zhodnotenie úrovne hospodárstva, vzdelania a kultúry stredoveku

Predkovia Slovákov a ich štátne útvary

Spoznávanie prvého štátneho útvaru predkov Slovákov (Samova ríša)
Mojmír, Rastislav a Svätopluk – významné kniežatá Veľkej Moravy
Ocenenie významu kristianizácie našich predkov – misia sv. Cyrila a Metoda
Zhodnotenie kultúrnohistorického dedičstva Veľkej Moravy

Slovensko ako súčasť stredovekého Uhorského kráľovstva

Predstavenie osobnosti Sv. Štefana I. – prvý kráľ Uhorska ako multikultúrneho (multietnického) kráľovstva
Nitrianske údelné vojvodstvo – most medzi Veľkou Moravou a Uhorským kráľovstvom
Posúdenie dôsledkov tragédie tatárskeho vpádu
Zhodnotenie, na vybraných príkladoch, pôsobenia najdôležitejších panovníckych dynastií na uhorskom tróne v stredoveku

Vymedzenie príčin a dôsledkov úpadku stredovekého Uhorského kráľovstva

Identifikovanie moháčskej katastrofy ako zlomového historického bodu – koniec uhorského stredoveku

Zhodnotenie hospodárskych a sociálnych zmien na území dnešného Slovenska počas stredoveku (kolonizácia a banské mestá)

Odkazy novovekého sveta

Kníhtlač – vynález, ktorý voviedol Európu do novoveku

Ideové a kultúrne dedičstvo humanizmu a renesancie (medzipredmetové vzťahy)

Pochopenie podstaty a dôsledkov spoznávania nových kontinentov a civilizácií (príčiny a dôsledky kolonializmu a zámorských objavov)

Uvedenie príkladov, ako mohlo náboženstvo rozdeliť Európu (reformácia a jej prejavy – katolíci verzus protestanti)

Spoznávanie príbehu tridsaťročnej vojny – zápas o pravdu, moc, prestíž a bohatstvo

Opísanie, ako fungovali cechy a manufaktúry (remeselná obroda Európy)

Predstavenie každodenného života v období novoveku

Habsburská monarchia v novovekom Uhorsku

Uhorskí Habsburgovci a ich zápas s Turkami

Identifikovanie vzťahu Habsburgovcov k ich domácim nepriateľom (protihabsburské povstania)

Analýza protireformácie a jej dôsledkov – Uhorsko na rázcestí medzi konzervativizmom a modernizmom

Určenie významu osvietenského absolutizmu ako nádeji pre nové Uhorsko (tereziánske a jozefínske reformy)

Rozpoznanie významu Bratislavy ako korunovačného mesta Uhorska

Zrod modernej doby

Sumarizovanie hlavných myšlienok Veľkej francúzskej revolúcie – zdroj ideálov slobody, rovnosti a bratstva

Predstavenie osobnosti Napoleona Bonaparte – cisár, ktorý sa rozhodol zmeniť Európu na svoj obraz

Priblíženie Viedenského kongresu ako počiatku modernej diplomacie

Vysvetlenie, čo nám priniesla priemyselná revolúcia (industrializácia – továreň, podnikateľ, robotník)

Posúdenie nacionalizmu ako ideologického zdroja pre formovanie národných štátov v Európe (jeden vzorový príklad národného štátu)

Moderný slovenský národ

Predstavenie generácií slovenských národovcov – príbeh národného uvedomovania sa Slovákov

Popísanie kľúčových udalostí revolučného obdobia v rokoch 1848/1849

Analýza historických dokumentov, definujúcich dozretie slovenského národa

Rozpoznanie významu rakúsko-uhorského vyrovnania a vzniku Matice slovenskej

Porovnanie minulosti a prítomnosti – ako sa voľakedy žilo na Slovensku (historické Slovensko verzus moderné Slovensko)

Identifikovanie príčin a dôsledkov vysťahovalectva Slovákov do sveta (migrácia)

Objektívne posúdenie historických kontextov maďarizácie na formovanie moderného slovenského národa

Prvá svetová vojna – prvé varovanie pre budúcnosť

Osvojenie si základných poznatkov o hlavných udalostiach a aktéroch 1. svetovej vojny – prvé varovanie pre budúcnosť (Trojspolok a Dohoda)

Analyzovanie historických dokumentov svedčiacich o tom, ako sa žilo a umieralo počas prvej svetovej vojny

Predstavenie osobnosti Milana Rastislava Štefánika – najväčší Slovák

Definovanie geografického, politického a historicko-hodnotového odkazu prvej svetovej vojny (Parížska mierová konferencia a nástupnícké štáty)

Československo v medzivojnovom období (1918 – 1939)

Definovanie Československej republiky ako nádeji pre Slovensko (parlamentná demokracia)

Objasnenie hospodárskeho postavenia Slovenska v medzivojnovom období v porovnaní s českými krajinami

Hodnotenie úrovne kultúry, vzdelania a umenia v Československej republike – nové perspektívy

Porovnanie výhod a nevýhod centralizmu a autonómie – slovenská dilema v rámci Československej republiky

Vysvetlenie Mníchovskej dohody a Viedenskej arbitráže ako predzvestí katastrofy

Pod tieňom nacizmu – Slovenská republika (1939 – 1945)

Rozpoznanie základných charakteristických znakov Slovenskej republiky (1939 – 1945) (totalitný režim)

Opísanie skutočného príbehu kolaborácie Slovenskej republiky (1939 – 1945) s nacistickým Nemeckom

Kritické zhodnotenie úrovne vzdelávania, kultúry a hospodárstva Slovenskej republiky (1939 – 1945)

Priblíženie a zhodnotenie holokaustu na Slovensku ako tragického historického faktu (Židovský kódex a deportácie)

Zdokumentovanie priebehu a ocenenie významu Slovenského národného povstania ako kľúčovej udalosti moderných slovenských dejín

Demokracia ako protipól diktatúry

Sprístupnenie cez príklady, ako fungujú totalitné režimy (komunizmus, fašizmus a nacizmus)

Rozpoznanie špecifických súčasní života občanov pod nadvládou diktátorov (príklady z Nemecka, Talianska a Sovietskeho zväzu)

Porovnanie s hodnotovým záverom – diktatúra verzus parlamentná demokracia

Druhá svetová vojna – druhé varovanie pre budúcnosť

Osvojenie si základných poznatkov o hlavných udalostiach a aktéroch 2. svetovej vojny – druhé varovanie pre budúcnosť (genocídy a iné zločiny)

Zaradenie výrazov do kontextu doby: fašistická os, protihitlerovská koalícia, totálna vojna, protifašistický odboj

Analyzovanie historických dokumentov svedčiacich o tom, ako sa žilo a umieralo počas druhej svetovej vojny
Definovanie geografického, politického a historicko-hodnotového odkazu druhej svetovej vojny

Rozdelený svet verzus jednota v rozmanitosti

Vysvetlenie podstaty rozdeleného sveta – studená vojna rozdelila obyvateľstvo Európy (superveľmoci USA a ZSSR)
Porozumenie rozdeleniu sveta do hospodárskych a vojenských blokov (železná opona a hrozba jadrovej vojny)
Porovnanie každodenných skúseností s politickým režimom u občanov na západe a na východe
Ozrejmienie procesu európskej integrácie ako zavŕšenia historických snáh o jednotu
Sumarizovanie sprievodných znakov procesu globalizácie – svet ako globálna dedina

Československo za železnou oponou

Vysvetlenie procesu budovania komunizmu v Československu (februárový prevrat a politické procesy)
Zaradenie výrazov do kontextu doby: kolektivizácia, industrializácia, znárodnenie
Analyzovanie autentických spomienok na Pražskú jar a augustové dni roku 1968
Kritické posúdenie procesu „normalizácie“
Priblíženie a ocenenie zápasu za slobodu a parlamentnú demokraciu v Československu – Charta 77, sviečková manifestácia a nežná revolúcia

Historické odkazy vývoja po roku 1989

Zreprodukované procesy rozdelenia Československej republiky (vznik Slovenskej republiky)
Identifikovanie najdôležitejších udalostí deväťdesiatych rokov na Slovensku
Zdokumentovanie priebehu začleňovania sa Slovenska do NATO a EÚ

Občianska náuka:

Moja vlasť

Sumarizovanie, čo sme sa naučili o Slovensku na vlastivede
Prezentovanie významných tradícií a osobností regiónu
Vymedzenie hranice medzi zdravým vlastenectvom a prehnaným nacionalizmom
Zdôvodnenie významu štátnych sviatkov a významných dní v medzipredmetových kontextoch
Vymenovanie dostupných služieb v obci a posúdenie miery spokojnosti obyvateľov s nimi

Človek ako osobnosť, občan a člen spoločnosti

Uvedomenie si, čo pre nás znamená byť občanmi

Popísanie základných atribútov fungovania spoločnosti

Identifikovanie spoločenských skupín, ktoré nás obklopujú a ovplyvňujú

Hľadanie a spájanie súvislostí medzi osobnosťou, občianstvom a akceptovaním hodnôt

Rodina ako základ pre nadväzovanie medziľudských vzťahov

Posúdenie rodiny ako hodnotnej a hodnotovej základnej bunky spoločnosti

Popísanie, čím sa vyznačuje rodina (funkcie rodiny a formy spolunažívania)

Dodržiavanie pravidiel v rámci rodiny

Efektívne nástroje budovania medziľudských vzťahov v rámci rodiny i širšieho okolia

Štruktúra a zmeny v spoločnosti – negatívne a pozitívne javy

Analyzovanie štruktúry slovenskej spoločnosti a toho, kto všetko ju tvorí

Objasnenie multikulturality ako prirodzeného sprievodného javu vo fungovaní spoločnosti

Preukázanie na vzorových príkladoch, ako a prečo sa spoločnosť mení (vyhliadky do budúcnosti)

Identifikovanie a zhodnotenie najnegatívnejších spoločenských javov

Uplatnenie nástrojov pomoci znevýhodneným spoluobčanom (podstata a potreba vzájomnej solidarity)

Prezentovanie konkrétnych prípadov, pri ktorých sú ľudia nútení spolupracovať pri riešení úloh alebo smerovaní k spoločným cieľom na úrovni rodiny, obce a štátu (význam spolupráce)

Psychológia človeka a organizácia voľného času

Definovanie človeka ako neopakovateľného originálu

Identifikovanie na príkladoch štyroch základných prejavov ľudského temperamentu

Kritické posúdenie najbežnejších charakterových vlastností a ich vplyvu na správanie človeka (predpoklad korekcie správania v prípade zlých vlastností)

Porovnanie kooperácie a súťaživosti – ako byť efektívnym členom tímu

Vytvorenie užitočných modelov učenia sa

Naplánovanie možností zmysluplného trávenia voľného času

Praktické nástroje pre uplatnenie aktívneho občianstva (princíp participácie)

Ocenenie demokracie ako doposiaľ najlepšieho systému vlády

Uchopenie aktívneho občianstva ako nástroja pre dosiahnutie efektívnych zmien v spoločenskom a politickom živote

Uplatnenie žiackej školskej rady/triednej rady ako nástrojov participácie na živote a smerovaní školy/triedy

Hľadanie a nájdenie možností kreatívneho prístupu k tvorbe pozitívnej školskej klímy

Vysvetlenie a zhodnotenie významu práv a povinností v škole a v triede (školský a triedny poriadok)

Diskusia na tému: Čo pomáha zdravému chodu školy a čo ho naopak narúša?

Základy slušnej komunikácie a spoločenskej etikety

Identifikovanie nosných princípov komunikačnej gramotnosti – kľúč k formulácii postojov a argumentačnej obhajobe

Osvojenie si základov slušného správania sa v spoločnosti (spoločenská etiketa)

Vzťah medzi právami, povinnosťami a zodpovednosťou

Vyhodnotenie na konkrétnych príkladoch opodstatnenia akceptácie práv a povinností v spoločenskom kontexte

Prevzatie zodpovednosti za vlastné činy a postoje

Štát ako nositeľ demokratických hodnôt

Uvažovanie o štáte ako forme organizácie ľudskej spoločnosti, ktorá združuje ľudí na istom území (v občianskom kontexte)

Definovanie Ústavy SR ako hlavného zákona štátu (kontext štátnej moci) a zamyslenie sa, ako ovplyvňuje život na Slovensku

Vysvetlenie významu štátnych symbolov a uvedenie situácií, v ktorých sa využívajú

Rozlíšenie foriem štátu a porovnanie ich znakov na príkladoch

Diskusia na tému: Prečo je nevyhnutné deliť štátnu moc?

Identifikovanie výhod a prejavov demokratického štátneho zriadenia v občianskom živote (zastupiteľstvá, voľby a volebný systém)

Porovnanie hlavných znakov priamej a nepriamej demokracie (pozitíva a negatíva)

Základy práva

Popísanie kľúčových pojmov dôležitých pre pochopenie právneho systému SR (právne normy, právne vzťahy a záväzky, právne orgány)

Rozdelenie práva na základné odvetvia a ozrejmienie ich významu pre zdravé fungovanie spoločnosti (funkcie práva a sankcie)

Sumarizovanie hierarchie právnych predpisov na konkrétnych príkladoch

Kritické rozpoznanie a posúdenie korupcie, vandalizmu a extrémizmu ako významných nástrojov protiprávneho konania (aktívny kritický postoj, priestupok a trestný čin)

Vysvetlenie dôležitosti právnej úpravy vzťahov na príkladoch vlastníctva, pracovného pomeru alebo manželstva

Ľudské práva a slobody

Analyzovanie hlavných dokumentov s ľudsko-právnou problematikou (koncept prirodzenosti práva)

Zdôvodnenie legitimacy ochrany ľudských práv a slobôd, vrátane špecifickej skupiny detí

Prezentovanie najčastejších príkladov porušovania ľudských práv a práv dieťaťa na Slovensku a vo svete (princíp poučenia sa)

Preskúmanie a identifikovanie rodových stereotypov v médiách a v spoločnosti

Voľba povolania

Uvedenie si významu voľby budúceho povolania – zásadné životné rozhodnutie

Voľba konštruktívneho prístupu k zodpovednej príprave na budovanie kariéry (plán budovania kariéry)

Základy ekonómie a ekonomiky

Definovanie nosných pojmov ekonómie a ekonomiky

Analýza troch základných ekonomických otázok a ich významu

Vysvetlenie princípu fungovania trhového mechanizmu – vzťah ponuky a dopytu (neobmedzenosť dopytu, obmedzenosť zdrojov)

Osvojenie si základov spotrebiteľskej gramotnosti (ochrana spotrebiteľa, rozdeľovanie a spotreba výrobkov a služieb)

Rozlíšenie rôznych druhov štátnych príjmov a výdavkov (príklady príspevkov alebo dávok, ktoré sú občanom vyplácané zo štátneho rozpočtu)

Finančná gramotnosť

Uvedenie si významu finančných inštitúcií a ich služieb pre náš život (sporiteľne, poisťovne, nebankové inštitúcie)

Uvedenie príkladov rôznych druhov poistenia a možností/okolností ich využitia

Identifikovanie, ako sa tvoria ceny tovarov a služieb (dopad úrovne ponuky a dopytu na ceny)

Poznávanie spôsobov, ako sa vyhnúť osobnému bankrotu – posudzovanie miery rizika pri práci s peniazmi (hospodárenie, úspory a investície)

Vytvorenie zodpovedného osobného a rodinného rozpočtu ako pilierov finančnej gramotnosti (jednorazové a pravidelné príjmy a výdavky)

Európska únia a Slovensko

Sumarizovanie poznatkov o procese európskej integrácie

Prezentovanie toho, čo vieme o EÚ a spoznávanie toho, čo by sme ešte mali vedieť

Rozoznávanie hlavných európskych inštitúcií a osvojenie si nosných bodov právneho systému EÚ

Analýza vplyvu EÚ na náš každodenný život (peniaze – euro)

Diskusia na tému: Čo znamená byť euroobčanom?

Geografia:

Poznáваме jedinečnosť svetadielov

Druhy máp, poloha svetadielov na Zemi, krajina a jej prvky, vzájomné vzťahy a súvislosti, geografické javy a procesy, rozloženie prírodných typov krajín

Porovnanie vývoja kontinentov v geologických obdobiach, pohyb kontinentov v súčasnosti a prognózy do budúcnosti

Objavovanie výnimočných miest v rôznych častiach svetadielov, na ktorých je možné ukázať, ako sa tvoril povrch, ako došlo k vzniku prírodných typov krajín a ako sú využívané človekom
Typy krajín, vzájomné vzťahy a súvislosti, geografické javy a procesy, ktoré sa podieľali na formovaní povrchu
Formulovanie úloh pri práci s tematickými mapami prírodných pomerov, rozloženia obyvateľstva a sídel
Zhodnotenie, čo priniesli a čo zobrali objavné cesty Európanom a pôvodným obyvateľom svetadielov
Objavovanie výnimočných miest týkajúcich sa typov krajín a v nich vznikajúcich sídiel
Argumentovanie, ako poloha svetadielov na Zemi ovplyvňuje prírodné pomery a život ľudí v rôznych častiach svetadielov (zhodnotenie vzájomného vplyvu človeka a prírody, t. z., čo príroda ľuďom dáva a čo im berie – konkrétne príklady)
Porovnávanie výnimočnosti svetadielov a zdôvodnenie, prečo mohli v danom priestore vzniknúť rozvinuté civilizácie
Posúdenie príčin a dôsledkov vybraných kultúrnych problémov v rôznych častiach svetadielov, ktoré prerastajú do otvorených konfliktov (konkrétne príklady)
Analyzovanie mediálnych správ o vývoji situácie v daných svetadieloch

Expedície po zaujímavých miestach v jednotlivých svetadieloch a regiónoch sveta

Lokality, na ktorých je možné vysvetliť zákonitosti fyzicko-geografických javov a procesov
Vyčleňovanie regiónov na základe zvoleného kritéria
Porovnanie vybraných oblastí z hľadiska rôznych typov krajín v závislosti od prírodných pomerov
Aplikovanie získaných informácií v práci s tematickými mapami podnebia, povrchu, rastlinstva, živočíšstva, vodstva, ako aj s klimatickými diagramami, vekovými pyramídami, grafmi a údajmi z tabuliek
Objavovanie zaujímavých miest v jednotlivých svetadieloch, na ktorých je možné vysvetliť, ako pôsobili geologické sily na povrch, resp. podnebné činitele na rozdielnosť podnebia, vodstva, rastlinstva a živočíšstva
Hodnotenie zmien v jednotlivých oblastiach sveta vplyvom činnosti človeka
Sformulovanie spoločných a rozdielnych charakteristických čŕt v regiónoch jednotlivých svetadielov týkajúcich sa povrchu, podnebia, rastlinstva, živočíšstva, vodstva a ochrany prírody
Argumentovanie, ako významný môže byť vplyv prírodných podmienok na nerovnomerné rozmiestnenie obyvateľstva v jednotlivých svetadieloch (konkrétne príklady)

Život ľudí v jednotlivých svetadieloch a regiónoch sveta

Obyvateľstvo, sídla, kultúra, dynamika obyvateľstva
Porovnávanie príčin hustoty zaľudnenia obyvateľstva v rôznych častiach Európy
Vytváranie príbehov o európskych mestách ako strediskách kultúry
Rozhodovanie o negatívach a pozitívach urbanizácie, porovnanie života v mestách v minulosti a súčasnosti
Porovnanie života obyvateľov v rôznych častiach sveta podľa štatistických údajov a tematických máp

Spracovanie informácií o geopolitickej situácii vo svete na základe informácií z médií a odbornej literatúry, ich analýza a tvorivé spracovanie do reportáží, informačných blokov a vlastných tematických máp
Zhodnotenie prínosov Európskej únie pre členské štáty
Objavné cesty v minulosti, obyvateľstvo a sídla v rôznych častiach svetadielov, kultúra a spôsob života
Vytváranie príbehov o živote ľudí v rôznych oblastiach sveta
Objavovanie výnimočných miest, týkajúce sa typov krajín a v nich vznikajúcich sídiel
Argumentovanie o vplyve prírodných pomerov na život ľudí v rôznych častiach svetadielov, zhodnotenie vzájomného vplyvu človeka a prírody
Vytváranie a hodnotenie protikladov, čo príroda ľuďom dáva a čo im berie (konkrétne príklady)
Porovnávanie výnimočnosti svetadielov a odpoveď na otázku, prečo mohli v danom priestore vzniknúť rozvinuté civilizácie
Porovnávanie oblastí s vysokou koncentráciou obyvateľstva, ich spôsobom života, kultúrou a činnosťou (využívanie demografických štatistík)
Posúdenie príčin a dôsledkov vybraných kultúrnych problémov v rôznych častiach svetadielov, ktoré prerastajú do konfliktov (konkrétne príklady)
Porovnanie života mladých ľudí v regiónoch na základe informácií získaných z odborných zdrojov
Získavanie informácií o živote Slovákov vo svete

Rozvoj hospodárstva a cestovného ruchu v jednotlivých regiónoch sveta

Členenie sveta na regióny, potenciál rozvoja regiónov z hľadiska možnosti hospodárstva, rozloženia nerastných surovín, možnosti poľnohospodárstva a priemyselnej výroby
Zdôvodnenie rozvoja hospodárskych regiónov sveta vzhľadom na terciárny a kvartérny sektor
Vyčlenenie regiónov z hľadiska potenciálu cestovného ruchu
Vytvorenie propagačných materiálov na prezentovanie miest ako stredísk kultúry v jednotlivých svetadieloch
Hodnotenie pozitív a negatív vzájomného vplyvu človeka a krajiny (konkrétne príklady)
Vyhodnocovanie možnosti rozvoja regiónov z hľadiska hospodárstva a cestovného ruchu na základe dostupných informácií
Vytváranie geografickej charakteristiky regiónu na základe analýzy rôznych druhov máp, textov, fotografií, videí, leteckých a družicových snímok
Predpovedanie trendov založených na získaných údajoch
Rozhodovanie, ktorý zdroj informácií je odborný, populárny alebo nedôveryhodný
Porovnanie regiónov z hľadiska zdravotnej a environmentálnej bezpečnosti

Ochrana prírodného a kultúrneho dedičstva v regiónoch sveta

Získavanie a prezentovanie údajov o ochrane a tvorbe krajiny v národných parkoch, geoparkoch, chránených oblastiach, mestských pamiatkových rezerváciách a v objektoch zaradených do Zoznamu dedičstva UNESCO

Vzájomné ovplyvňovanie človeka a prírody, pozitívne a negatívne príklady, národné parky, geoparky, Zoznam chránených prírodných a kultúrnych pamiatok UNESCO

Uvádzanie príkladov, v ktorých je poukázané na vzájomný vzťah prírody a človeka v oblasti tvorby a ochrany prírody alebo hospodárskej činnosti

Navrhnutie spôsobov ochrany prírody v súvislosti so zmenou podnebia

SLOVENSKO

Poloha Slovenska v Európe a vo svete

Druhy máp, poloha, krajina a jej prvky, vzájomné vzťahy a súvislosti

Orientovanie sa v rôznych druhoch máp, porovnávanie ich využitia pre získanie údajov

Zhodnotenie polohy Slovenska na zemeguli a jej vplyvu na formovanie prvkov prírodných pomerov a na rozhodovanie obyvateľov o založení sídla (typy krajín)

Expedície po zaujímavých miestach na Slovensku

Lokality, na ktorých je možné vysvetliť zákonitosti geografických javov a procesov

Objavovanie zaujímavých miest na Slovensku podľa mapy a literatúry, na ktorých je možné ukázať princípy fungovania fyzicko-geografických procesov, ktoré formovali prírodné pomery Slovenska

Zhodnotenie možností propagácie pre rozvoj regiónov z hľadiska ich prírodných alebo kultúrnych zaujímavostí (povrch, podnebie, rastlinné pásma, podzemná a minerálna voda, rieky na povrchu, jaskyne, skalné mestá, plesá, horské štíty, ale aj mestá, kultúrno-historické pamiatky)

Vytváranie vlastných návrhov na expedície na konci školského roka s trasou po zaujímavých prírodných a kultúrno-historických miestach Slovenska

Život ľudí na Slovensku

Obyvateľstvo a sídla (dynamika obyvateľstva)

Porovnanie podmienok pre vznik sídiel na Slovensku v minulosti, ich vývoj v súčasnosti a smerovanie do budúcnosti

Vytváranie príbehov slovenských miest a obcí a ich porovnávanie

Analyzovanie a hodnotenie údajov o obyvateľstve a sídlach na Slovensku

Porovnávanie života ľudí v minulosti a súčasnosti, rozvoj sídiel do budúcnosti

Rozvoj regiónov Slovenska v súčasnosti a v budúcnosti

Členenie Slovenska na regióny, administratívne členenie, regióny cestovného ruchu, tradičné regióny v minulosti, potenciál rozvoja regiónov z hľadiska hospodárskej činnosti

Posúdenie možností pre rozvoj hospodárstva a zvyšovanie životnej úrovne v rôznych regiónoch Slovenska

Porovnávanie zamerania odvetví hospodárstva v minulosti a súčasnosti, vrátane prognózy do budúcnosti
Porovnávanie sídiel z historického aj súčasného pohľadu

Imidž a identita miestnej krajiny

Získavanie informácií, ako ľudia vnímajú miestnu krajinu (ako ju vnímajú domáci obyvatelia a turisti)

Vytvorenie prezentácie o miestnej krajine, modelovanie krajiny

Vytvorenie príbehov o prepojení ľudí s geografickou lokalitou: príbehy o hradoch, jaskyniach, jazerách a pod.

Vytvorenie portfólia s názvom: Moje obľúbené miesto na Slovensku

Ochrana prírodného a kultúrneho dedičstva Slovenska a miestnej krajiny

Ochrana prírody a kultúrnych pamiatok v rámci UNESCO v jednotlivých častiach sveta

Získavanie a prezentovanie údajov o ochrane a tvorbe krajiny v národných parkoch, geoparkoch, chránených oblastiach, mestských pamiatkových rezerváciách, v objektoch zaradených do Zoznamu dedičstva UNESCO

Konkrétne vymedzenie vzťahov s inými vzdelávacími oblasťami a s prierezovými témami

(Príležitosti na využívanie vzťahov s inými vzdelávacími oblasťami a uplatnenie prierezových tém)

Jazyk a literatúra:

Rozoznávanie špecifík a krás Slovenska ako našej vlasti (jazyk); čítanie dejepisne zameranej vedecko-populárnej a umeleckej literatúry s porozumením (ako literatúra spolupracuje s dejinami a vlastivedou – povesti a legendy); analýza stredovekého literárneho diela (napr. rytiersky román) – čo sa dozvedáme o stredoveku; literárno-kultúrny význam kristianizácie našich predkov – misia sv. Cyrila a Metoda; úroveň vzdelania a kultúry v stredoveku; sumarizovanie vedomostí z viacerých predmetov o vývoji slovenského národného obrodzenia v prvej polovici 19. storočia (literárna tvorba generácií slovenských národovcov); príčiny a dôsledky slovenského národného hnutia v druhej polovici 19. storočia (literárny a kultúrny význam Matice slovenskej).

Matematika a práca s informáciami:

Spracovávanie štatistických údajov, tvorba grafov, porovnávanie ekonomických ukazovateľov za jednotlivé štáty; digitálne spracovanie máp, infografika; Testovanie finančnej gramotnosti – čo keby sa komunistická menová reforma v Československu opakovala práve dnes?

Človek a príroda:

Fyzicko-geografická charakteristika regiónov; meteorológia a predpoveď počasia; tektonické pohyby a ich dopady na jednotlivé časti sveta;

geológia, vznik a pohyb kontinentov, vznik sopiek, zemetrasení; predpoklady rozloženia nerastných surovín; vzácne kovy a prírodné materiály ako styčné body oddeľujúce etapy vývoja ľudstva v praveku a staroveku; rozoznávanie špecifik a krás Slovenska ako našej vlasti (príroda); vývoj vzťahu medzi človekom a prírodou v minulosti; príklady vynálezov, ktoré formovali progres ľudstva až po nástup antiky; hľadanie vo svete okolo nás, čo nám zanechali starí Gréci a Rimania – odkaz antiky pre súčasnosť; prepojenie znakov priemyselnej revolúcie so súčasným technologickým vývojom (vrátane environmentálneho dopadu); objavy, ktoré viedli Európu do novoveku; svet ako globálna dedina – dopad globalizácie na životné prostredie.

Prírodoveda: vesmír a poznávanie vesmíru

Biológia: typy krajín v geografickom priestore; podmienky pre rozšírenie rastlinstva a živočíšstva

Fyzika: základy astronómie – Zem vo vesmíre, slnečná sústava, vplyv tvaru, veľkosti a pohybu Zeme na rozloženie prírodných pomerov na zemeguli; meteorológia – zákonitosti atmosféry a ich vplyv na podnebné charakteristiky vybraných miest na Zemi; geológia – vnútorné a vonkajšie geologické procesy a ich vplyv na tvar zemského povrchu

Človek a hodnoty:

Rodinná fotografia ako nástroj zachytenia kľúčových momentov histórie (príbehy fotografií) – analýza fotografie ako historického prameňa a emocionálneho zdroja; historické plagáty a karikatúry ako nástroje subjektívneho vyjadrenia pocitu z historického diania (príbehy, ktoré rozprávajú plagáty a karikatúry); príklady náboženského prežívania pravekého človeka; hodnotové dedičstvo, ktoré nám odkázali antické civilizácie; hodnotový význam demokracie; kresťanstvo – formujúci fenomén európskeho stredoveku; význam kristianizácie – Európa a jej hodnotový charakter v minulosti a dnes; kultúrnohistorické dedičstvo Veľkej Moravy; ideál stredovekého rytiera (hodnoty, ktoré stelesňoval); ideový odkaz humanizmu a renesancie; pôvodné obyvateľstvo Afriky ako pracovný nástroj pre Európanov – problematika otrokárstva a ľudských práv; vek osvietenstva – vek uvedomenia si hodnoty ľudských práv a slobôd; podstata nacionalizmu ako potenciálne nebezpečnej ideológie; antisemitizmus – stáročný problém ľudstva a jeho tragické následky; dôsledky vojen a iných konfliktov ako memento histórie – varovanie pre budúcnosť (vplyv konfliktov na deti, genocídy a iné zločiny); politické procesy v 50. rokoch 20. storočia – exemplárny príklad štátom riadeného potlačania ľudských práv a slobôd; mediálna gramotnosť – čo nám hovoria komunikačné médiá o svete, v ktorom žijeme a o nás samých?; klady a zápory začlenenia Slovenska do NATO a EÚ (hodnotový aspekt); príčiny a dôsledky stretávania kultúr – prirodzený fenomén migrácie (transfer hodnôt); podstata monoteistických náboženstiev – spoločné a rozdielne znaky náboženstiev jedného Boha; ľudsko-právne výzvy procesu globalizácie; hodnota slobody a demokracie v historickom kontexte (nežná revolúcia a formovanie parlamentnej demokracie).

Človek a svet práce:

Význam technologického a komunikačného progresu – záruka vývoja ľudského druhu od praveku po súčasnosť (pracovné nástroje); simulácia pravekého života – vytváranie vlastných pracovných nástrojov; príklady vynálezov, ktoré formovali progres ľudstva až po nástup antiky; kultúrno-technologické dedičstvo, ktoré nám odkázali antické civilizácie; stredoveké hospodárstvo; cechy a manufaktúry – remeselná obroda Európy;

hospodárske a sociálne zmeny na území dnešného Slovenska počas stredoveku (kolonizácia a banské mestá); prepojenie znakov priemyselnej revolúcie so súčasným technologickým vývojom; vynálezy, ktoré voviedli Európu do novoveku; detská práca v minulosti i prítomnosti; hospodársky a priemyselný rozdiel medzi Českom a Slovenskom počas prvých rokov existencie Československej republiky; politický a hospodársky vývoj Slovenska v 90. rokoch 20. storočia.

Umenie a kultúra:

Rozoznávanie špecifík a krás Slovenska ako našej vlasti (kultúra); príbeh zo života historickej osobnosti/osobností spojenej/spojených s umením a kultúrou v regióne; návšteva múzea, archívu alebo knižnice – miesta, kde sa stretávame s históriou, kultúrou a umením; fotografia ako nástroj zachytenia kľúčových momentov histórie (fotografia ako umelecké dielo); historické plagáty a karikatúry ako umelecké nástroje subjektívneho vyjadrenia pocitu z historického diania; príklady kultúrneho prežívania pravekého človeka; spoločný kultúrny odkaz prvých starovekých civilizácií pre súčasnosť; umelecké stvárnenie divov starovekého alebo súčasného sveta; kultúrno-technologické dedičstvo, ktoré nám odkázali antické civilizácie; význam kristianizácie našich predkov – misia sv. Cyrila a Metoda (kultúrna zmena – kultúrnohistorické dedičstvo Veľkej Moravy); kultúrny odkaz humanizmu a renesancie; kultúrny odkaz generácií slovenských národovcov; vzdelanie, kultúra a umenie v 1. ČSR; pozitívna a negatívna hospodárskeho a kultúrneho vývoja Slovenska počas druhej svetovej vojny.

Zdravie a pohyb:

Minulosť a prítomnosť olympijských hier (duch olympizmu); turistika podľa turistických máp

Vzájomné prepojenie tém v rámci vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť:

Dejepis a občianska náuka:

Vytvorenie rodostromu a spoznávanie histórie vlastnej rodiny a príbehov s ňou spojených; listovanie v školskej kronike – čo vieme vyčítať o minulosti školy; Atény – mestský štát a kolíska európskej demokracie (Ako a prečo vznikla demokracia?); význam a znaky demokracie z historického aj občianskeho hľadiska; občianske a historické dimenzie formovania štátu a práva; porovnanie štátno-právnych zriadení rímskej republiky, gréckych polis a rímskeho cisárstva; stredoveké Uhorské kráľovstvo ako predobraz multietnického a multikultúrneho štátu; vek osvietenstva – vek formovania modernej predstavy o ľudských právach a slobodách; stredoveké mestá/štáty – správa stredovekých miest/štátov (historické porovnanie sociálneho a politického fungovania miest a štátov v stredoveku so súčasným nastavením); autonómia a centralizmus v historickom a štátoprávnom kontexte; podstata autoritárskeho štátneho zriadenia Slovenskej republiky (1939 – 1945); súvis medzi základnými prvkami fungovania totalitných režimov (fašizmus, nacizmus a komunizmus); odkaz svetových vojen pre spoločnosť (varovanie pre budúcnosť);

proces európskej integrácie – EÚ ako spoločenstvo demokratických štátov; ocenenie výhod demokratického štátneho zriadenia v porovnaní s nedemokratickým (prejavu totality); nežná revolúcia ako mýlnik budovania modernej parlamentnej demokracie na Slovensku; zhodnotenie kladov a záporov začlenenia Slovenska do NATO a do EÚ; občianske výzvy procesu globalizácie.

Dejepis a geografia:

Najvýznamnejšie a zaujímavé historické a geografické časti regiónov Slovenska; hľadanie vo svete okolo nás, čo nám zanechali starí Gréci a Rimania – odkaz antiky pre súčasnosť; ocenenie výhod demokratického štátneho zriadenia v porovnaní s nedemokratickým; pátranie po stopách Rimánov na území dnešného Slovenska (Limes Romanus); Byzancia a jej strety so stredovekou Európou – plány krížových výprav; turistický sprievodcovia po divoch starovekého sveta / po slovenských banských mestách; ako súvisia geografické podmienky Európy s jej vývojom v stredoveku a novoveku?; geografický dopad napoleonských vojen; migračné vlny Slovákov; po stopách Slovenského národného povstania – lokality a príbehy; geografické zmeny na mape Európy a sveta po dvoch svetových vojnách; dôsledky konfliktov (svetové vojny) na človeka a prostredie, v ktorom žije; kľúčové udalosti, vedúce k rozdeleniu Československa na dve samostatné republiky; analyzovanie politického a hospodárskeho vývoja Slovenska v 90. rokoch 20. storočia; historické a geografické vymedzenie EÚ (štáty a ich hranice); pozitíva a negatíva začlenenia Slovenska do NATO a EÚ; známe miesta Európy, ktoré písali jej históriu (ľubovoľný výber); pohyb ľudí v minulosti a prítomnosti – migrácia a stretávanie kultúr ako prirodzený jav; geograficko-historické výzvy procesu globalizácie; osobnosti a historické udalosti v geografickom priestore vo vyučovaní vlastivedy a geografie

Dejepis a vlastiveda:

Hľadanie prepojení – čo má spoločné poznávanie vlasti s poznávaním dejín?; ako sa počas histórie menila slovenská krajina?; špecifiká a krásy Slovenska ako našej vlasti (územie); textovo-obrazový materiál o navštívených miestach na Slovensku alebo o naplánovaných cestách z pohľadu vlastivedného i dejepisného – plán cesty po Slovensku; vlastivedné a dejepisné informácie v tlačných, internetových aj televíznych správach (selektia pozitív a negatív), čítanie mapy a spoznávanie najvýznamnejších turistických trás Slovenska – „prstom po mape“.

Prepojenie s prierezovými témami a projektmi:

Multikultúrna výchova:

Stredoveké Uhorské kráľovstvo ako predobraz multikultúrneho (mnohonárodnostného) kráľovstva; Európa spoznáva nové kontinenty a civilizácie – nové kontinenty spoznávajú vplyv Európy (príčiny a dôsledky kolonializmu a zámorských objavov); Emigrácia Slovákov – príbeh vysťahovalectva (migrácia ako prirodzený jav); Proces európskej integrácie ako završenie historických snáh o jednotu; Slovensko ako súčasť

NATO a EÚ; výzvy procesu globalizácie (svet ako globálna dedina); Slováci v zahraničí; rešpektovanie obyvateľstva a jeho kultúry v rôznych častiach sveta

Mediálna výchova:

Mediálna gramotnosť: Čo nám hovoria komunikačné médiá o svete v ktorom žijeme a o nás samých; Vplyv reklamy (ponuka produktov a služieb) na ekonomický trh; Triedenie vlastivedných a dejepisných informácií v tlačенých, internetových aj televíznych správach, Technologický a komunikačný progres ako záruka vývoja ľudského druhu; Rozhodovanie, ktorý zdroj informácií je odborný, populárny alebo nedôveryhodný

Osobnostný a sociálny rozvoj:

Počúvanie a poučenie sa z rodinných príbehov v minulosti; Geografický, politický a historicko-hodnotový odkaz svetových vojen; Diktatúra verzus parlamentná demokracia; Zápas za slobodu a demokraciu v Československu – Charta 77, sviečková manifestácia a nežná revolúcia; Poznatky, ktoré nám zanechali veľké historické civilizácie – odkazy antického sveta; Ideové a kultúrne dedičstvo humanizmu a renesancie; Vek osvietenstva – vek rozumu a rozvoja ľudských práv; Náboženské nastavenie ľudstva od praveku po súčasnosť; Organizovanie mimoškolských aktivít v prospech ochrany života, zdravia a prírody

Environmentálna výchova:

Špecifiká a krásy Slovenska ako našej vlasti (prírodné divy); Vplyv priemyselnej revolúcie a globalizácie na kvalitu životného prostredia; organizovanie mimoškolských aktivít v prospech ochrany života, zdravia a prírody; ochrana a tvorba krajiny – chránené oblasti, národné parky, geoparky, pozitívne a negatívne vplyvy rozhodovania človeka o prírode (globálne otepľovanie a klimatické zmeny)

Ochrana života a zdravia:

Bezpečné správanie sa na ceste do školy a v škole; Dôsledky vojen a iných konfliktov ako memento histórie (vplyv konfliktov na deti, genocídy); Minulosť a prítomnosť olympijských hier (dedičstvo starovekého Grécka); Organizovanie mimoškolských aktivít v prospech ochrany života, zdravia a prírody; Zdravotná bezpečnosť – ochrana pred pandémiami v rôznych častiach sveta; Vojnové konflikty v súčasnosti

Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra:

Zážitky z cestovania po Slovensku a po svete (výlety po regiónoch); Kultúrnohistorické pamiatky, ktoré nás obklopujú; Príbehy z minulosti, ktoré sa stali a ovplyvnili prostredie v ktorom žijeme; Miestna krajina a kultúra Slovensku

Tvorba projektu a prezentačné zručnosti:

Pre prvý cyklus:

1. Vytvorenie návrhu výletu na zaujímavé miesta na Slovensku, získanie informácií o ňom, prečítanie textu a vybratie základných informácií. Alternatíva: Porozprávanie povesti o vybranom mieste (prepojenie vlastivedy so vzdelávacou oblasťou Jazyk a literatúra).
2. Znázornenie na mape vlastnej objavnej (expedičnej) cesty po stopách najvýznamnejších historických a geografických pamiatok Slovenska (prepojenie vlastivedy, dejepisu a vzdelávacej oblasti Umenie a kultúra).

Pre druhý cyklus:

1. Využitie moderných technológií na preukázanie rôznorodosti a krásy Slovenska – príroda, kultúra, jazyk, územie (prepojenie vlastivedy, geografie, biológie, slovenského jazyka a literatúry a informatiky)
2. Zostavenie obrazového materiálu ku kultúrnohistorických a geografických pamiatkam, ktoré nás obklopujú (prepojenie dejepisu s vlastivedou a geografiou, ako aj prepojenie so vzdelávacou oblasťou Umenie a kultúra)
3. Analýza pozitívnych aj negatívnych mediálnych správ s posúdením ich vplyvu na život ľudí (rôzne druhy masmédií) – spracovanie do tabuľky (prepojenie celej vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť s informatikou a prierezovou témou mediálna výchova)
4. Prerозprávanie krátkeho životného príbehu vybratej historickej osobnosti spojenej s regiónom v prvej osobe jednotného čísla. Alternatíva: Inscenovanie v spolupráci so spolužiakmi časti zaujímavého príbehu súvisiaceho s daným regiónom (prepojenie dejepisu, vlastivedy a geografie so slovenským jazykom a literatúrou).
5. Vytvorenie vlastných návrhov na spoznávanie Slovenska na vybraných vlastivedných trasách po Slovensku cestovaním „prstom na mape“ (prepojenie vlastivedy, dejepisu, geografie a vzdelávacej oblasti Umenie a kultúra).
6. Vytvorenie, podľa Zoznamu svetového dedičstva UNESCO, vlastných 7 divov Slovenska, vychádzajúc z tých, ktoré sú v ňom zapísané (prepojenie vlastivedy, geografie, dejepisu, vzdelávacej oblasti Umenie a kultúra a prierezových tém Environmentálna výchova a Regionálna výchova).

Pre tretí cyklus:

1. Vytvorenie turistického sprievodcu po divoch starovekého sveta / Umelecké stvárnenie divov starovekého alebo súčasného sveta (prepojenie dejepisu a geografie / prepojenie vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť so vzdelávacou oblasťou Umenie a kultúra).
2. Tematicky zameraný prierezový projekt – Ľudia na okraji spoločnosti – vydedenci stredoveku a novoveku (prepojenie vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť so vzdelávacou oblasťou Človek a hodnoty; porovnanie minulosti so súčasnosťou).

3. Vzdelávanie / stravovanie v stredoveku (porovnanie minulosti so súčasnosťou) – prečo stredovek nemožno pokladať za úpadkové obdobie (prepojenie dejepisu s prierezovou témou Osobnostný a sociálny rozvoj; rozvíjanie praktických zručností).
4. Vytvorenie turistického sprievodcu po slovenských banských mestách (prepojenie dejepisu a geografie).
5. Audiovizuálny historicko-kultúrny projekt: Johann Gutenberg a vynález kníhtlače – dôsledky prelomového objavu na vývoj sveta v novoveku (vrátane presahu do súčasnosti).
6. Práca s historickými prameňmi: Vyhľadanie a prezentovanie príbehov emigrácie Slovákov do sveta – príbehy vystáholectva (prepojenie predmetov v rámci vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť, s presahom na vzdelávaciu oblasť Človek a hodnoty).
7. Prierezový projekt – Vývoj ženského hnutia do vypuknutia prvej svetovej vojny / Boj za práva pracujúcich od nástupu priemyselnej revolúcie po začiatok prvej svetovej vojny (prepojenie vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť so vzdelávacou oblasťou Človek a hodnoty).
8. Zreprodukovanie (podľa možností školy a triedy) priebehu volebného procesu na rôznych úrovniach.
9. Simulovanie postupu riešenia najčastejších problémov súvisiacich s tovarom a službami.
10. Vytvorenie plánu kariérnej cesty v kontexte rozpoznávania širokého spektra zamestnaní, ale aj spôsobilostí na ne (prepojenia na prierezovú tému Osobnostný a sociálny rozvoj).
11. Zostavenie, na základe dostupných zdrojov, ponuky kultúrnych udalostí viažucich sa na miesto, lokálnu osobnosť alebo miestny zvyk/tradíciu – žiak si vyberie tie, ktoré ho zaujímajú (prepojenie občianskej náuky so vzdelávacou oblasťou Umenie a kultúra).
12. Organizovanie/realizovanie mimoškolských aktivít v prospech ochrany života, zdravia a prírody (prepojenie občianskej náuky a geografie s prierezovými témami Osobnostný a sociálny rozvoj, Environmentálna výchova a Ochrana života a zdravia).
13. Projekt cestovnej kancelárie – komplexná geografická charakteristika vybraných lokalít z hľadiska turistiky a rozvoja cestovného ruchu.